

Lze se bránit proti insolvenční šikaně?

Insolvenční šikanou se rozumí podání zcela bezdůvodného insolvenčního návrhu, který však postačuje k zahájení insolvenčního řízení spolu se všemi z něj vyplývajícími negativními důsledky pro údajného dlužníka.

INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ A JEHO DOPADY

Obecným cílem insolvenčního řízení je spravedlivé majetkové uspořádání vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli za situace, kdy se dlužník dostal do úpadku. Úpadek mimo jiné nastává za situace, kdy dlužník není po určitou dobu schopen plnit své peněžité závazky, nebo kdy lze důvodně předpokládat, že se dlužník do takové situace brzy dostane (v takovém případě hovoříme o hrozícím úpadku).

Zahájení insolvenčního řízení má nejen negativní zákonné důsledky (např. omezení údajného dlužníka ve vztahu k nakládání s jeho majetkem), ale též následky mimoprávní (poškození pověsti údajného dlužníka, vyvolání pochyb o jeho důvěryhodnosti a ekonomické situaci). Je zřejmé, že uvedené mimoprávní důsledky mohou být pro údajného dlužníka mnohem závažnější než důsledky vyplývající ze zákona.

V důsledku zahájení insolvenčního řízení mohou být též ohroženy stávající smluvní vztahy dlužníka, včetně těch, které zajišťují financování jeho podnikatelské činnosti. Řada smluv totiž (nepříliš šťastně) obsahuje klauzuli, dle které je (pouhé) zahájení insolvenčního řízení s jednou ze smluvních stran důvodem pro odstoupení druhé smluvní strany od smlouvy, nebo která takovou situaci označuje za porušení smlouvy sankcionované smluvní pokutou. V případě smluv s bankami pak (pouhé) zahájení insolvenčního řízení může být pro banku důvodem pro přerušování poskytování finančních služeb nebo může dokonce založit nárok banky požadovat po údajném dlužníkovi vrácení všech dosud poskytnutých finančních prostředků.

KDYŽ SE Z INSOLVENČNÍHO NÁVRHU STANE INSOLVENČNÍ ŠIKANA

Pokud insolvenční návrh nesleduje uvedený cíl insolvenčního řízení a je podán na osobu, která v úpadku nejen že není, ale může být dokonce ve velmi dobré ekonomické kondici, jde o nedůvodný (šikanózní) insolvenční návrh - insolvenční šikanu. Jeho cílem je obvykle snaha smluvních partnerů takto v rámci vzájemných obchodních sporů vyvíjet nátlak na údajného dlužníka, a to relativně nenákladným způsobem (poplatek za podání insolvenčního návrhu činí pouze 2.000 Kč, kdežto poplatek za

civilní žalobu činí 5 % ze žalované částky). Cílem šikanózního insolvenčního návrhu však může být též pouhá snaha poškodit konkurenta.

PROCES INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

Insolvenční řízení se zahajuje návrhem, přičemž jeho zahájení insolvenční soud oznámí zveřejněním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Insolvenční soud je povinen zveřejnit tuto vyhlášku v insolvenčním rejstříku nejpozději do dvou hodin poté, kdy mu insolvenční návrh došel, popřípadě byl-li návrh doručen méně než dvě hodiny před skončením úředních hodin insolvenčního soudu, do dvou hodin po zahájení úředních hodin nejbližší pracovní den. Dlužníkovi se vyhláška doručuje do vlastních rukou, případně do jeho datové schránky, takže je okamžitě o zahájení insolvenčního řízení informován. Proti vyhlášce o zahájení insolvenčního řízení se není možné jakkoli procesně bránit.

I s ohledem na tuto krátkou dobu, kterou musí soud dodržet, bude insolvenční řízení zahájeno i v případě, že insolvenční návrh je nedůvodný a šikanózní. Negativní důsledky vůči údajnému dlužníkovi přitom nastávají již okamžikem zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku.

MOŽNOSTI OBRANY PROTI INSOLVENČNÍ ŠIKANĚ

Insolvenční soud je povinen neprodleně, nejpozději do sedmi dnů od okamžiku podání bezdůvodného insolvenčního návrhu, tento odmítnout. K tomu, aby byl soud schopen v uvedené lhůtě odhalit, zda se o takový zjevně bezdůvodný návrh jedná, mu může velmi pomoci stanovisko údajného dlužníka. Základem efektivní obrany proti šikanóznímu insolvenčnímu návrhu je proto rychlá reakce údajného dlužníka, který by měl co nejdříve po zahájení insolvenčního řízení (v každém případě ještě před uplynutím uvedené sedmidenní lhůty) zaslat soudu své vyjádření k insolvenčnímu návrhu.

Ve svém vyjádření by údajný dlužník měl především popsat svou ekonomickou situaci a doložit, že se nenachází v úpadku (ani hrozícím), např. předložením účetních závěrek za předchozí roky, daňových přiznání, potvrzení finančního úřadu o bezdlužnosti, zpráv auditora, výpisů z bankovních účtů apod. Pokud některé z informací obsažených v těchto dokumentech pokládá za své obchodní tajemství, měl by údajný dlužník ve svém vyjádření požádat insolvenční soud, aby tyto listiny nebo jejich části nezveřejňoval v insolvenčním rejstříku, a aby tyto listiny netvořily součást insolvenčního spisu, která je přístupná účastníkům insolvenčního řízení.

Dále by se údajný dlužník měl vyjádřit k tvrzené pohledávce insolvenčního navrhovatele a např. uvést, zda pohledávka vůbec existuje či z jakého důvodu nebyla uhrazena (např. proto, že je sporná), a i tato svá tvrzení doložit.

Pokud se údajný dlužník domnívá, že insolvenční navrhovatel se cestou insolvenčního návrhu pouze pokouší eskalovat obchodní spor, který by správně měl být řešen v civilním soudním řízení, nebo že se insolvenční navrhovatel pokouší pouze poškodit údajného dlužníka, jakožto svého konkurenta, měl by ve svém vyjádření uvést i tyto skutečnosti.

Lze samozřejmě poukázat i na případné procesní nedostatky insolvenčního návrhu, pro které tento návrh nesplňuje zákonné požadavky (pokud návrh takovými nedostatky trpí).

NAVRHOVATELI MŮŽE HROZIT POKUTA I NÁHRADA ŠKODY

Pokud soud dospěje k závěru, že insolvenční návrh je skutečně zjevně bezdůvodný (šikanózní), může uložit navrhovateli pořádkovou pokutu až do výše 50.000 Kč. Údajný dlužník by proto ve svém vyjádření k insolvenčnímu návrhu měl též navrhnout, aby soud tohoto svého práva využil.

Údajný dlužník též může navrhnout insolvenčnímu soudu, aby vydal předběžné opatření, jímž by navrhovateli uložil povinnost složit na účet soudu jistotu k zajištění náhrady vzniklé či hrozící škody. Takový návrh musí být podán při prvním úkonu údajného dlužníka ve věci (tj. spolu s vyjádřením k insolvenčnímu návrhu, nebo samostatně ještě před podáním vyjádření k návrhu), jinak právo na jeho podání zaniká. V návrhu na vydání předběžného opatření je však třeba prokázat a doložit (např. smlouvou s financující bankou, která dává bance právo odstoupit od smlouvy v případě zahájení insolvenčního řízení), že údajnému dlužníkovi již škoda vznikla, nebo že její vznik bezprostředně hrozí.

KONKRÉTNÍ PŘÍPAD ÚČINNÉ OCHRANY

Pro ilustraci toho, že výše uvedené kroky mohou vést k účinné ochraně údajného dlužníka a k citelnému zásahu na straně insolvenčního navrhovatele, lze poukázat na konkrétní případ z července tohoto roku. Krajský soud v Hradci Králové odmítl zcela bezdůvodný (šikanózní) insolvenční návrh na společnost BAK stavební společnost, a.s. a současně uložil navrhovateli povinnost zaplatit pořádkovou pokutu ve výši 50.000 Kč a dále složit na účet insolvenčního soudu jistotu k zajištění náhrady škody ve výši 10.000.000 Kč. Své rozhodnutí soud odůvodnil tím, že pohledávka, kterou insolvenční navrhovatel dokládá ke svému návrhu, byla sporná a měla být uplatněna v civilním soudním řízení a nikoli v řízení insolvenčním. Údajný dlužník ve svém vyjádření k insolvenčnímu návrhu doložil, že z důvodu zahájení insolvenčního řízení mu bylo pozastaveno financování a přišel o významnou mezinárodní zakázku. Předběžnou škodu údajný dlužník vyčíslil na zhruba 23.000.000 Kč. Skutečnou náhradu škody nicméně údajný dlužník bude muset vymáhat po insolvenčním navrhovateli v civilním soudním řízení.

DALŠÍ MOŽNÉ KROKY

V ideálním případě tedy insolvenční soud šikanózní insolvenční návrh odmítne, a případně též uloží navrhovateli pořádkovou pokutu a povinnost složit jistotu na úhradu způsobené nebo hrozící škody. Již okamžikem zveřejnění rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu v insolvenčním rejstříku pomínou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (zejména omezení údajného dlužníka při nakládání s jeho majetkem). Proti rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu je sice přípustné odvolání, to však nemá vliv na zánik zmíněných účinků.

Vedle výše uvedené obrany v rámci insolvenčního řízení, která by měla být použita v každém případě, může údajný dlužník podat na navrhovatele civilní žalobu na ochranu své pověsti nebo žalobu na ochranu proti nekalosoutěžnímu jednání. Pro úspěch takové žaloby přitom není nutné, aby údajnému dlužníkovi skutečně vznikla jakákoli újma a údajný dlužník tak její vznik ani není

povinen prokazovat. Pro úspěch žaloby je podstatné, zda již samotné zahájení insolvenčního řízení bylo objektivně způsobilé újmu způsobit, i když újma ve skutečnosti nevznikla. Dle našeho názoru šikanózní zahájení insolvenčního řízení je způsobilé újmu způsobit vždy.

Touto civilní žalobou se údajný dlužník může mj. domáhat toho, aby se navrhovatel zdržel svého protiprávního jednání, aby odstranil závadný stav, vydal bezdůvodné obohacení, nahradil způsobenou škodu nebo poskytl přiměřené zadostiučinění, např. formou omluvy nebo finančním vyrovnáním. Lze přitom uplatnit jak jen jeden z těchto nároků, tak více nároků současně.

NOVELA INSOLVENČNÍHO ZÁKONA

Závažnost tzv. insolvenční šikany vnímá i Ministerstvo spravedlnosti. To proto na jaře letošního roku předložilo návrh novely insolvenčního zákona, která má zneužívání insolvenčního řízení zamezit. Novela by měla soudům poskytnout lhůtu jednoho dne k prověření, zdali insolvenční návrh je či není důvodný (oproti současným dvěma hodinám, v nichž soudy prakticky vůbec nejsou schopny šikanózní insolvenční návrh odhalit). Přestože považujeme i jednodenní lhůtu za nedostatečnou, jistě je to krok správným směrem, který by částečně mohl insolvenční šikanu omezit. Dle našeho názoru jí však zcela zabránit nemůže.

ZÁVĚR

V současnosti bohužel neexistuje možnost, jak procesně zabránit samotnému zahájení šikanózního insolvenčního řízení. Proto základní právní obranou údajného dlužníka je pouze jeho rychlé písemné vyjádření k šikanóznímu insolvenčnímu návrhu, které by mělo obsahovat výše popsané skutečnosti a být doloženo příslušnými důkazy. Podle situace může údajný dlužník použít též mimoprávní prostředky, např. oslovení svých obchodních partnerů s vysvětlením celé situace.

Mgr. Ladislav Peterka, advokát ŘANDA HAVEL LEGAL

Legislativní novinky / judikatura

Doporučujeme Vaší pozornosti následující vybrané legislativní novinky z třetího čtvrtletí roku 2015.

ZMĚNA ZÁKONA O REGULACI REKLAMY

Dne 17. srpna 2015 nabyla účinnosti novela zákona o regulaci reklamy provedená zákonem č. 202/2015 Sb., která přinesla některé změny v oblasti reklamy a její regulace.

Podprahová reklama a skrytá reklama

Touto novelou byla ze zákona o regulaci reklamy odstraněna zejména ustanovení, která zakazovala reklamu založenou na podprahovém vnímání (tj. reklamu, která by měla vliv na podvědomí fyzické osoby, aniž by ji tato osoba vědomě vnímala) a reklamu skrytou (tj. takovou, u níž je obtížné rozlišit, že se jedná o reklamu, zejména proto, že není jako reklama označena). To však neznamená, že by taková reklama nebyla nadále zakázanou, jak by se mohlo z pouhého vypuštění příslušných ustanovení jevit. Jednání, které by naplňovalo znaky podprahové reklamy či reklamy skryté, je i nadále zakázáno a postihováno, avšak „pouze“ jako nekalá obchodní praktika podle zákona o ochraně spotřebitele.

Stejně tak byla ze zákona o regulaci reklamy vypuštěna povinnost zřetelně rozlišit a vhodným způsobem oddělit od ostatního obsahu reklamu, která je šířena společně s jiným sdělením. Rovněž v tomto případě je takové jednání postihováno jako nekalá obchodní praktika a není tedy třeba úprava v zákoně o regulaci reklamy.

Zákaz reklamy na nepovolené loterie a hry a odpovědnost šířitele

Novela zákona o regulaci reklamy přinesla i nový zákaz v oblasti reklamy. Zákon o regulaci reklamy nově postihuje také reklamu na loterie a jiné podobné hry, které nebyly povoleny nebo oznámeny podle zvláštního právního předpisu. S tímto novým zákazem byla rozšířena také odpovědnost šířitele reklamy. Zatímco podle dosavadní úpravy šířitel reklamy odpovídal pouze za způsob šíření reklamy, po novele šířitel reklamy obecně odpovídá také za šíření reklamy na loterie a jiné podobné hry, které nebyly povoleny nebo oznámeny. Šířitel reklamy na loterie či podobné hry je tedy od účinnosti zmíněné novely povinen zkoumat, zda byla taková loterie či hra povolena, a v případě negativního zjištění šíření takové reklamy odeprít; v opačném případě bude odpovídat za přestupek či správní delikt podle zákona o regulaci reklamy.

Povinnost uchovávat informace o zpracovateli a šířiteli reklamy

Od zmíněné novely bude zadavatel reklamy také povinen napříště uchovávat údaje o šířiteli a o zpracovateli jím zadané reklamy a další materiály a informace vztahující se k této reklamě, a to po dobu 5 let ode dne, kdy byla reklama naposledy šířena, a bylo-li před uplynutím této lhůty ve vztahu k takové reklamě zahájeno správní řízení, pak až do pravomocného rozhodnutí ve věci.

ZMĚNA ZÁKONA O PŘESTUPCÍCH

Dne 17. srpna 2015 byla schválena novela zákona o přestupcích, která přináší některé změny postihování méně závažných protiprávních činů – přestupků. Část novely již nabyla účinnosti dne 1. října 2015, druhá část novely nabude účinnosti teprve až za rok, tj. 1. října 2016. Přesto přinášíme informace o všech nejpodstatnějších změnách a novinkách, které novela přináší, a to bez ohledu na okamžik nabytí jejich účinnosti.

Od 1. října 2015 došlo k přerušení běhu lhůty k projednání přestupku

Zahájením správního řízení o přestupku se přeruší jednoroční lhůta k jeho projednání. V minulosti platilo, že pokud správní orgán zahájil řízení o přestupku a toto řízení neukončil do jednoho roku ode dne, kdy byl přestupek spáchán, nebylo možné přestupek dále projednat. To bylo často zneužíváno, když pachatelé

přestupků účelově prodlužovali správní řízení tak, aby správní orgán nestihl řízení ukončit právě do jednoho roku.

Tuto praxi však novela částečně omezuje právě zastavením běhu jednoroční lhůty k projednání přestupku. Běh této lhůty se zahájením správního řízení o přestupku přeruší a tímto přerušením začíná běh lhůty nové. Přestupek však nebude možné projednat, uplynou-li od jeho spáchání dva roky. Je tedy zřejmé, že k účelovému prodlužování správního řízení bude docházet i nadále, procesní obstrukce však budou složitější.

Změny v blokovém řízení

Od 1. října 2015 může být v rámci blokového řízení udělena pokuta až do výše 5.000 Kč. V minulosti byla maximální výše blokové pokuty 1.000 Kč.

Od října následujícího roku bude blokové řízení zúženo, neboť v něm nebudou moci být projednány přestupky, které byly spáchány opakovaně. To se však týká pouze těch přestupků, jejichž opakované spáchání bude přísněji sankcionováno a které se budou zapisovat do evidence spáchaných přestupků.

Zápis některých přestupků do Rejstříku trestů

Od října příštího roku novela zavádí povinnou evidenci některých přestupků do nově vzniklé evidence přestupků v rámci Rejstříku trestů. Mezi přestupky, které se budou do evidence zapisovat, patří přestupky:

- na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi;
- na úseku zemědělství a myslivosti (pouze neplnění opatření uloženého právními předpisy o ochraně zemědělského půdního fondu nebo o myslivosti a neoprávněném lovu zvěře);
- na úseku obrany České republiky;
- proti majetku;
- proti občanskému soužití; a
- proti veřejnému pořádku.

Údaje obsažené v evidenci přestupků se z této evidence budou vyřazovat až po uplynutí pěti let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku.

Přísnější postih opakovaného spáchání některých přestupků

Od října příštího roku novela také zavádí přísnější postih opakovaného spáchání vybraných závažnějších druhů přestupků, jejichž spáchání se bude nově evidovat v Rejstříku trestů. Mezi tyto přestupky budou patřit pouze přestupky proti majetku, přestupky proti občanskému soužití a přestupky proti veřejnému pořádku. K opakovanému spáchání přestupku přitom dojde, jestliže od nabytí právní moci rozhodnutí o stejném přestupku, z něho byl obviněný uznán vinným, do jeho spáchání neuplynulo dvanáct měsíců.

Mgr. Pavel Janků, advokát ŘANDA HAVEL LEGAL
Mgr. Ing. Jakub Zubáň, koncipient ŘANDA HAVEL LEGAL

změn v legislativě, judikatuře či právní praxi. Do newsletteru jsou zařazovány informace, které naše advokátní kancelář vybírá dle vlastního uvážení s ohledem na zajímavost či praktickou využitelnost informací pro adresáty newsletteru. Aplikovatelnost v newsletteru publikovaných informací na specifické případy je závislá na konkrétních okolnostech. Tento newsletter nepředstavuje právní radu a ŘANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s. r. o. neodpovídá za aplikaci závěrů či skutečností uvedených v newsletteru na jakýkoli právní případ.

